

Силабус навчальної дисципліни «ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ»

LABORE ET ZELO

Освітня програма: «Музичне мистецтво.

Інструментально-виконавське мистецтво»

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський) рівень

Обсяг: 12 кредитів ЄКТС

Курс: 1, 2 ; **Семестр:** 1, 2, 3

Дні, Час, Місце: згідно з розкладом

Кафедра: Кафедра інструментально-виконавської підготовки

Затверджено: протокол №1 від 27.08.2025 р,

Інформація про викладача

Ім'я	Гусейнова Лариса Василівна
Контакти	E-mail: huseinova.larysa@ndu.edu.ua
Робоче місце	ауд. 12 корпус 5
Години консультацій	Вівторок, 13.30-14:50

Опис навчальної дисципліни

У системі професійної підготовки музиканта навчальна дисципліна «Інструментально-виконавська майстерність» займає одне із ключових місць. У процесі викладання цієї дисципліни формується інструментально-виконавська майстерність, відбувається поглиблення спеціальних та загальноестетичних знань, вдосконалюються професійні уміння та навички, набуває подальшого розвитку специфічне музично-виконавське мислення. Освітній компонент «Інструментально-виконавська майстерність» складається з «Спеціального музичного інструменту» (220 год.) та «Концертмейстерського класу» (140 год.). Навчальна дисципліна включає в себе виконавську (сольну) та концертмейстерську підготовку магістра. Інструментально-виконавська підготовка магістра спрямована на вдосконалення його музично-виконавських, когнітивних, творчих та концертмейстерських умінь, сформованих на попередніх етапах навчання.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 360 години / 12 кредитів ECTS.

Мета навчальної дисципліни – підготовка конкурентоспроможних фахівців інструментально-виконавського мистецтва, здатних поєднувати виконавську, педагогічну й наукову діяльність із творчим осмисленням музичної інтерпретації. Важливим завданням є збереження національних традицій та впровадження інновацій у мистецтві на основі духовних цінностей.

Навчання з дисципліни відбувається в формі індивідуальних занять і зорієнтоване на забезпечення студентів системними знаннями та уміннями, які дають можливість самостійно й творчо опрацьовувати різноманітний за жанрами і стилями музичний матеріал, готувати музичні твори до виконання та артистично їх виконувати; професійно й аргументовано розкривати й пояснювати художньо-змістовну сутність музичних творів; зорієнтовувати і виконавське, і вербалізоване тлумачення музичного твору на можливості сприймання аудиторії з урахуванням вікових та соціальних особливостей, ступінь підготовленості слухача, його уподобання тощо.

Повна інформація про навчальну дисципліну розміщена у відповідній програмі навчальної дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Інструментально-виконавська майстерність» є: засвоєння загальних закономірностей музично-інструментального виконавства; засвоєння методів та прийомів роботи з творами; оволодіння основними вміннями та навичками виконавської майстерності; оволодіння різноманітним за жанром та стилем художнім репертуаром. Здобувачі поглиблюють знання з існуючих методик гри на музичному інструменті; тембро-динамічних, виражальних та технічних можливостей музичного інструмента; способів звуковидобування на музичному інструменті. Удосконалюють володіння музично-виконавським аналізом; володіння технікою гри на музичному інструменті. Якісно самостійно застосовують на музичному інструменті виконавські прийоми; ефективно вирішують виконавські завдання на різних етапах роботи над музичним твором.

Дисципліна вивчається протягом всього періоду навчання у тісному взаємозв'язку з ОК6 «Мистецтво колективного музикування». Постреквізитом є ОК12 «Підготовка творчого проєкту».

Компетентності та результати навчання

Компетентності

Вивчення дисципліни у комплексі з іншими освітніми компонентами ОП «Музичне мистецтво. Інструментально-виконавське мистецтво» сприяє набуттю здобувачами компетентностей:

ЗК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність працювати автономно.

ФК1. Здатність створювати, реалізовувати та висловлювати свої власні художні концепції.

ФК2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.

ФК3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проєкти по інтерпретації інструментальної музики.

ФК4. Здатність інтерпретувати художні образи у виконавській та педагогічній діяльності.

ФК5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

ФК7. Здатність аналізувати виконання музичних творів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

ФК8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

Результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни у комплексі з іншими освітніми компонентами ОП «Музичне мистецтво. Інструментально-виконавське мистецтво» сприяє досягненню здобувачами таких програмних результатів навчання:

ПРН1. Володіти професійними навичками виконавської, творчої та педагогічної діяльності.

ПРН2. Володіти навичками ансамблевого музикування в групах різних складів у концертно-виконавському та репетиційному процесах.

Повна інформація про навчальну дисципліну розміщена у відповідній програмі навчальної дисципліни

ПРН3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.

ПРН4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.

ПРН5. Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.

ПРН6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських та педагогічних інтерпретацій.

ПРН7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

Форми, методи та засоби навчання

Навчальна дисципліна буде викладена у формі індивідуальних занять (120 год.), організації самостійної роботи студентів (240 год.). Викладач використовуватиме проблемні та інтерактивні методи навчання (словесно-ілюстративні, репродуктивні, творчі, педагогічно-професійні, інтегративні), консультації.

Навчальна дисципліна передбачає використання: підручників та посібників з спеціального музичного інструменту, методики викладання інструментально-виконавських дисциплін, нотних видань; інструментарію (музичних інструментів), технічних й інформаційно-комунікаційних засобів навчання, мережевих систем пошуку й обробки інформації, персональних комп'ютерів.

Організація навчання

Обсяг (год.)	Модуль
220	МОДУЛЬ I «СПЕЦІАЛЬНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ»
140	МОДУЛЬ II «КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС»

Тематику індивідуальних занять

№	Назва теми	Кількість годин
МОДУЛЬ I «СПЕЦІАЛЬНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ»		
1.	Робота над розвитком віртуозної техніки	10
2.	Формування індивідуальної інтерпретації музичного тексту	8
3.	Виконавська стилістика в різних епохах (бароко, класицизм, романтизм, модерн). Специфіка виконання органних творів	20
4.	Сучасні зразки авангардної та експериментальної музики	10
5.	Психологія концертного виступу: подолання хвилювання	20
6.	Аналітичний розбір музичних творів	12
Разом		80
МОДУЛЬ II «КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС»		
1.	Розвиток віртуозної техніки концертмейстера: специфіка акомпанементу як форма віртуозності; технічні прийоми для забезпечення ансамблевої рівноваги; вправи для швидкого читання з аркуша	8

Повна інформація про навчальну дисципліну розміщена у відповідній програмі навчальної дисципліни

2.	Виконавська стилістика різних епох у концертмейстерській практиці. Специфіка акомпанування на органі	8
3.	Сучасні напрями: авангардна та експериментальна музика у співпраці з солістом: нові техніки гри на фортепіано в ансамблі; робота з графічними та нетрадиційними нотними текстами; адаптація концертмейстера до індивідуальних виконавських пошуків соліста	8
4.	Психологія концертного виступу для концертмейстера: подолання сценічного хвилювання у двійці чи ансамблі; розвиток навичок комунікації з партнером на сцені; стратегії збереження концентрації в умовах непередбачуваних ситуацій (забування тексту, технічні збої)	8
5.	Аналітичний розбір музичних творів як основа ансамблевої роботи: структурний аналіз форми для узгодження ансамблю; виявлення тематичних і гармонічних центрів; пошук "діалогічності" партій у музичному тексті	8
Разом		40
Усього годин		120

Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин
МОДУЛЬ І «СПЕЦІАЛЬНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ»		
1	Провести детальний аналіз музичного твору (форма, гармонія, фактура, стильові ознаки). Підготувати два варіанти інтерпретації одного твору (традиційна та інноваційна). Написати короткий есе-коментар до виконання: обґрунтувати вибір темпу, динаміки. Зробити порівняльний аналіз виконання органного твору на фортепіано та органі	20
2	Розробити комплекс індивідуальних вправ для вирішення власних технічних труднощів (швидкість, аплікатура, штрихи). Підготувати фрагменти творів з різними штрихами (legato, staccato, marcato, pizzicato тощо). Відпрацювати контрастні динамічні відтінки на прикладах з художнього репертуару	20
3	Створити власні варіанти каденцій до концерту чи сонати. Зімпровізувати акомпанемент до заданої мелодії у різних стилях (бароко, класика, джаз). Побудувати невеликий імпровізаційний етюд, що відображає конкретний настрій чи образ	20
4	Підготувати програму з творів різних стилів та епох (мінімум три різнохарактерні п'єси). Продемонструвати художню єдність програми під час публічного виступу (концерт, академконцерт). Порівняти власну інтерпретацію з існуючими виконавськими традиціями (прослухати записи видатних музикантів, зробити критичний аналіз)	20
5	Скласти методичний конспект для молодших студентів із подолання конкретної технічної проблеми (наприклад: аплікатура в гамах, швидкі пасажі, контроль динаміки). Провести пробне «міні-заняття» з однокурсником, демонструючи педагогічні підходи. Створити власний методичний щоденник роботи над твором (запис труднощів, шляхів їх подолання, результатів)	40

6	Поєднати виконання на інструменті з іншими видами мистецтва (поезія, живопис, мультимедіа). Виконати твір у різних варіантах ансамблевого складу (соло, дуєт, тріо). Розробити міні-проект: «Моя авторська концепція виконання» (з короткою письмовою презентацією й практичним показом)	20
Разом		140
МОДУЛЬ II «КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС»		
7	Провести аналіз камерного твору (структура, гармонія, фактура, співвідношення сольної та акомпануючої партій). Підготувати два варіанти інтерпретації супроводу: традиційно-академічний і більш вільний (наприклад, з елементами rubato, легких імпровізацій). Написати короткий есе-коментар: як акомпанемент допомагає розкрити сольну партію (темпо-ритм, баланс, динаміка)	20
8	Розробити вправи для відпрацювання ансамблевої злагодженості (ритмічні відхилення, точність вступів, дихання разом із солістом). Підготувати фрагменти творів, де акомпанемент вимагає різних фактурних штрихів (легато в мелодичному супроводі, staccato в ритмічних фігураціях, акордові marcato). Відпрацювати контрастну динаміку акомпанементу: «фон» проти «рівноправного партнера» у різних творах	20
9	Підготувати ансамблеву програму з творів різних стилів і епох (мінімум три номери: вокальний твір, інструментальний ансамбль, твір сучасного автора). Продемонструвати єдність ансамблю під час публічного виступу (акцент на взаємодії та комунікації з партнером)	20
10	Провести пробне «міні-заняття» з однокурсником: акомпанування вокалісту чи інструменталісту з демонстрацією педагогічних порад. Вести щоденник роботи над ансамблевим твором: труднощі у синхронізації, балансі, спільних нюансах і способи їх подолання	20
11	Поєднати ансамблеве виконання з іншими видами мистецтва (читання поезії під акомпанемент, мультимедійний супровід, візуалізація настрою твору). Виконати один і той самий твір у різних складах (наприклад: з вокалістом, з інструменталістом, у дуєті з іншим піаністом). Розробити міні-проект: «Моя концепція роботи концертмейстера» (короткий письмовий виклад і концертна демонстрація)	20
Разом		100
Всього		240

Оцінка

Підсумкова оцінка курсу буде обчислюватися з використанням таких складових:

Бали		Результат навчання, що оцінюється
I семестр	II, III семестр	
40	30	Виконання практичних завдань (Виконання сольних інструментальних творів та концертмейстерських супроводів різних за жанром та стилем);
30	30	Самостійна робота (ІТЗ)
30	40	Залік (30б.) / Екзамен (40б.) (Рівень сформованості навичок; художнє розкриття образу)
(0-15)	(0-20)	Рівень сформованості навичок:

Повна інформація про навчальну дисципліну розміщена у відповідній програмі навчальної дисципліни

0–2	0–3	– Точність виконання нотного / музичного тексту
0–2	0–3	– Впевнене володіння технікою (спеціальний музичний інструмент / концертмейстерський клас)
0–2	0–3	– Вільне орієнтування в нотному матеріалі
0–4	0–4	– Якісне виконання обох різнохарактерних творів
0–2	0–3	– Сценічна впевненість і зібраність
0–3	0–4	– Дотримання всіх виконавських умов (жанр, стиль, вимоги)
(0-15)	(0-20)	Художнє розкриття образу:
0–2	0–3	– Виразність інтерпретації
0–2	0–3	– Передача емоційного змісту твору
0–2	0–3	– Артистизм і культура подачі
0–2	0–3	– Стилiстична точність образу
0–2	0–3	– Узгодженість засобів виразності
0–2	0–3	– Цілісність виконання
0–2	0–2	– Творчий підхід, індивідуальність інтерпретації
0–3	0–3	
100	Разом	

Політика курсу

Безпека – понад усе.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час очного навчання ви під керівництвом викладача повинні перейти до споруд цивільного захисту і перебувати в них до скасування сигналу. У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час дистанційного навчання за вашим місцем перебування, ви маєте перейти до безпечного місця та повідомити про це викладача.

Відвідування та / або участь є важливим компонентом освітнього процесу. Однак, якщо студент бажає навчатися дистанційно – всю навчальну діяльність, включно з виконанням і поданням для оцінювання завдань, можна здійснювати у дистанційному режимі. Якщо ви не були присутні на занятті через сигнал «Повітряна тривога», узгодьте з викладачем дистанційну форму виконання завдання.

Самостійність. Самостійна навчальна робота проводиться у формі аналізу виконання індивідуальних творчих завдань, удосконаленню музично-інтонаційного та сценічно-візуального прояву артистизму в діяльності інструменталіста та концертмейстера, прослуховуванню та перегляду рекомендованих аудіо та відео матеріалів.

Переоцінка завдань можлива протягом тижня після отримання оцінки на основі заяви на ім'я завідувача кафедри у письмовій формі. Після отримання заяви, завідувач кафедри протягом тижня створить комісію з переоцінки, яка після проведення аналізу роботи студента повідомить його про своє рішення.

Перескладання здійснюється згідно з чинним положенням про організацію освітнього процесу в університеті.

Оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів здійснюється згідно з чинним положенням ст. 25, посилання пункт 4.

Академічна доброчесність та плагіат. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і слідувати нормам Положення НДУ ім. М. Гоголя «Про академічну доброчесність» (<http://surl.li/uxufcx>). Всю заплановану роботу здобувачі виконують самостійно. При виконанні спільних завдань, потрібно зазначати внесок кожного учасника/учасниці.

Повна інформація про навчальну дисципліну розміщена у відповідній програмі навчальної дисципліни

Мобільні пристрої на занятті використовуються з навчальною метою.

Поведінка в аудиторії. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і дотримуватися Правил внутрішнього трудового розпорядку (<https://salo.li/F55006D>) університету, а також принципів і правил поведінки, визначених у Етичному кодексі Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (<http://surl.li/vyonww>).

Інклюзивне навчання. Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Вітається активність здобувачів із планування освітнього процесу та участь у неформальній освіті.

Основні джерела інформації для вивчення навчальної дисципліни

1. Борисов В. В., Ткач М. М., Ян Цзюн. Підготовка студентів мистецьких спеціальностей до виконання старовинної барокової музики: художньо-стилістичний та технологічний аспекти. Том 32 (2024): *Науковий часопис* Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. Випуск 32 URL: <https://sj.udu.edu.ua/index.php/tmae/article/view/1610/1325>
2. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Львів: ЛДМА, 2001. 244 с.
3. Гусейнова Л. В. Довідник виконавця-інструменталіста: Навчальний посібник. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2003. 91 с.
4. Економова Е.К. Сумісна діяльність співака і концертмейстера у професійній підготовці студента-вокаліста: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Одеса, 2002. 20 с.
5. Кашкадамова Н. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах. Тернопіль: СМП «АСТОН», 2002. – 299 с.
6. Крицький В. М. Засвоєння узагальнених прийомів способу музично-виконавської діяльності у процесі роботи над музичними творами : методичні рекомендації. Ніжин : Вид-во НДПУ імені М. Гоголя, 2001. 32 с.
7. Оболенська М. М. Стратегії формування інтерактивної ансамблевої взаємодії для ефективної роботи піаніста-концертмейстера. № 1(52) (2025): *Українська музика: науковий часопис* URL: <http://journals.inma.lviv.ua/index.php/ukrmuzyka/article/view/850/812>
8. Пірус В. В. Феномен піаніста-концертмейстера та сутність його діяльності. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 71. Том 2. С. 119–123. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/71_2024/part_2/20.pdf
9. Ревенчук В. В. Теорія та методика формування концертмейстерських умінь : навч. посіб. Ніжин: Вид-во НДУ імені М. Гоголя, 2009. 111 с.
10. Щербініна О. М., Щербінін М. А. Пізнання музичного стилю: теорія, методика, практика 517 МБ : ел. навч. посіб. Ніжин : Вид-во НДУ імені М. Гоголя, 2014.